הלכה · משנה תורה · מפרשים · יצחק ירנן · ספר זרעים

יצחק ירנן על משנה תורה, הלכות ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין

רבי אליקים גאטינייו

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

יצחק ירנן על משנה תורה, הלכות ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין

רבי אליקים גאטינייו

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/יצחק-ירנן-על-משנה-תורה-הלכות-ביכורים-ושאר-מתנות-כהונה-שבגבולין/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161024 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 4
הלכה י 5
פרק ב 7
הלכה א 7
הלכה טז 7
הלכה יז 7
הלכה יח 8
פרק ג 8
הלכה א 8
הלכה ג 11
הלכה ו 11
פרק ד 12
הלכה ג 12
הלכה ו 14
הלכה יג 14
פרק ה 15
הלכה ו 15
פרק ו 15
הלכה א 15
הלכה ב 15
הלכה ט 15
פרק ז 16
הלכה ז 16
פרק ט 16
הלכה ג 16
הלכה ח 17
הלכה כא 18
פרק י 18
הלכה ד 18
הלכה ו 19
הלכה ח 19
הלכה ט 19
הלכה יד 19
הלכה יז 20
פרק יא 20
הלכה ז 20
הלכה ח 21
הלכה יז 21
הלכה יח 21
פרק יב 22
הלכה א 22
הלכה ד 22
הלכה ט 24

פרק א

הלכה א

כ"ד מתנות כהונה ניתנו לכהנים וכו'. ועיין מ"ש מרן וז"ל ואיני יודע למה שינה וכו'. ועיין גם למהר"י קורקוס שכתב דמשם למד רבינו לכל כ"ד מתנות כהונה שכל שאינו מודה בהן אין נותנין להם וכו' יעו"ש. ולא ידעתי למה להו ליכנס בדוחק והא הש"ס בפירוש משוה להו דהא מותיב מהאי ברייתא לרב חסדא דאמר כל כהן שאינו בקי בכ"ד מתנות אין נותנין לו מתנה ודחי לדר"ח יעו"ש, ואם איתא דאינן שוין נימא דבעבודה צריך שיהיה מודה אבל במתנות כהונה צריך גם שיהיה בקי (ו)היאך יאכל ואי אינו בקי אין נותנין אלא ודאי דס"ל להש"ס דשוין נינהו ועיין להתוס' שם בד"ה ולאו וכו' שכתבו הוה מצי למימר וכו' יעו"ש וקשה א"כ נחזי אנן הנך תרתי ההיא דריש פרקין דנראה דוקא אם הוא תלמיד חכם נותנין לו ואם הוא עם הארץ אין נותנין לו והכא תלי ליה במודה דאי מודה נותנין לו אפי' שאינו ת"ח וע"פ דבריהם דלעיל ד"ה מנין שאין נותנין מתנות שכתבו דהיינו דוקא כשיש כהן חבר אבל אי ליכא כהן חבר אלא עם הארץ יתנו לו יעו"ש לא קשה מידי דהתם איירי בקדימה ולכן צריך ת"ח והכא איירי אף בדליכא אלא ע"ה לבד ואפ"ה אי מודה נותנין לו ואי אינו מודה אין נותנין לו.

אך קשה דא"כ אין מקום לדבריהם דהכא דכתבו הוה מצי למימר וכו' וליתא דאינו סותר לדרב חסדא דמ"ש ר"ח דצריך שיהיה בקי איירי אפי' בדליכא ת"ח דאי אינו בקי אין נותנין וההיא דתלי טעמא בת"ח היינו לאקדומי וא"כ משו"ה הש"ס לא דחי לר"ח מכח ההיא דמחזיקין בתורת ה' אלא מהך ברייתא דמודה. ורבינו שהשמיט ההיא דמחזיקין בתורת ה' יש לו מנת ס"ל שהוא על דרך ועשית הישר והטוב בעיני ה' כמ"ש בפי' המשנה דחלה משנה ט' פ"ד והיינו טעמא דאי הוי לפום דינא למה לא דחו בש"ס לדר"ח מהך כדעת התוס' דשפיר דומין זה לזה ומ"מ אין זה הכרח ואדרבא כדברי התוס' יש לדקדק דאינו סותר לדר"ח דמי שהוא ת"ח ודאי הוא בקי בדיניו וק"ל.

הלכה ב

וכל האוכל וכו'. כתב הרדב"ז ז"ל שהיא מצות עשה של תורה שנאמר ואכלו אותם אשר כופר בהם וכתיב והנותר מן המנחה יאכלו אהרן ובניו יעו"ש. מבואר מדבריו שהבין בדברי רבינו דהאי מברך הוא לקדשים דוקא דהיא מ"ע משא"כ בתרומה דליכא מ"ע דאי אינו רוצה לאכול תרומה כל ימיו אינו אוכל, ואתמהא דבפירוש כתב רבינו סוף תרומות דמברך הכהן באכילת תרומה אשר קדשנו וכו' ומה מאד יגדל התימה דאיהו גופיה

הרגיש שם על רבינו איך מברך באכילת תרומה כיון דאין אכילת תרומה מצות עשה ותירץ דפי' וציונו שיאכלו הכהנים תרומה ולא זרים דהיינו שמותרת להם יעו"ש. וא"כ איך הבין כאן בדעת רבינו דלא יברך על התרומה. ומהר"י קורקוס כתב כיון דכל המצות צריך לברך עליהן ואכילת תרומה מצוה צריך לברך עליה וכו'. ודבריו תמוהים דהיכן מצא שאכילת תרומה מצוה ונראה דבמ"ש רבינו ריש פ"ח דהל' מעשה הקרבנות אכילת החטאת והאשם מצות עשה וכו' וסיים וה"ה לשאר הקדשים שאוכלין אותן הכהנים שאכילתן מצוה, נכנס גם אכילת תרומה ומ"מ נראה כונת רבינו דאף דהיא מצוה לאו מצות עשה היא שכן נראה דבחטאת ואשם כתב מצות עשה וכן באכילת שיירי מנחות כתב מ"ע ובאכילת שאר קדשים כתב שאכילתן מצוה ולא כתב מ"ע, ומצוה רצה לומר שדוקא כהן אוכלה ולא זר וכמ"ש הרדב"ז גבי ברכת התרומה שכתב רבינו וזה כתבתי בהניח דבאכילת תרומה ליכא מ"ע וכמו שנראה מהכתובים.

ברם אחרי ראות מ"ש רבינו בפי' המשנה פי"ז דאהלות מ"ד שכתב וז"ל אבל אכילת תרומה אין בה זולת מצות עשה שכל אכילת קדשים מ"ע וכו' ע"כ. מובן היטב טעמו של רבינו שכתב לברך אשר קדשנו וכו', וכן הרע"ב שם באהלות נמשך אחר רבינו וכתב דאכילת תרומה איכא מ"ע. אמנם צ"ע היכן מצאו מ"ע זאת ושוב ראיתי דרבינו בספר היד לא ס"ל הכי דבאכילת תרומה איכא מ"ע שכן בריש הל' תרומות שמנה רבינו מצות עשה ולא תעשה דאיכא בתרומה לא מנה מ"ע לאכול תרומה משא"כ בריש הל' מעשה הקרבנות מנה שם מ"ע לאכול חטאת ואשם וכן מצות עשה אחרת לאכול שיירי מנחה מורה בפירוש דבאכילת תרומה ליכא מ"ע וחזר הדין דמ"ש לברך באכילת תרומה כמ"ש הרדב"ז דרצה לומר דרשאי לאכול משא"כ זר דאינו רשאי ועדיין צריך להתיישב בזה.

הלכה י

החמש שבירושלים הן קדשים קלים וכו' והבכור וכו' ואין מקריבו אלא איש. מדנשתמש מטעם דאין מקריבו אלא איש ולא מטעם שהוא לאנשי משמר וכמ"ש גבי חמש שבירושלים שהן לאנשי משמר מורה בפירוש דס"ל דהבכור אינו ניתן לאנשי משמר אלא לכל כהן שירצה וע"פ ראות דבריו אלו נאמנו דברי הרב פר"ח במים חיים בנימוקיו על רבינו פ"י מהל' בכורות הט"ו שכתב רבינו יראה לי שהבכורות נותן לכל כהן שירצה, וכתב מרן דהיינו טובת הנאה לבעלים, ובספרי תועפות ראם הקשיתי דא"כ למה כתב יראה לי דבין למ"ש מרן בב"י סי' של"א בעד רבינו במ"ש פי"ב מהל' תרומות בין למ"ש הפר"ח יו"ד סי' ס"א שהוא ירושלמי איך כתב יראה לי, וכן לא נראה להפר"ח פירוש זה ופי' לעצמו וז"ל פי' אפי' בכור תמים ואף לכהן שאינו מאנשי בית אב וראיה

מש"ס ערכין דף כ"ח החרים מטלטלין נותנן לכל כהן שירצה החרים שדות נותנן לכהן שבאותו משמר עכ"ל. וכן פירשנו אנחנו קודם ראות דברי הפר"ח ברם לא הונח לנו שעמד לפנינו ככותל דברי רבינו בפי' המשנה פ"ד דחלה מ"ט וז"ל אמרו בגמ' הבכורים והבכורות לאנשי משמר והשאר לכל כהן וכו' והוא גמ' ירושלמי על האי מתני' וז"ל יש מהן לאנשי משמר ויש מהן לכל כהן כיצד החרמים והבכורות וקדשי המקדש והבכורים לאנשי משמר ושאר כולהון לכל כהן. ונמצא סותר זה לפי פי' זה לדברי רבינו ואף דלא מצינו לרבינו שכתב בפירוש בספר היד דהבכורות הן לאנשי משמר כמ"ש בחרמים וקדשי מקדש וביכורים מצות עשה, אפשר שסמך על איזה דיבור באיזה מקום ואנחנו לא נדע אבל שנפרש דבריו ע"פ שנאמר שאינן לאנשי משמר היפך דבריו והירושלמי לא נראה בעינינו ודחינוהו.

אמנם אחר שראינו דבריו אלה דאתן עלה נראה בפירוש כונתו בהל' ביכורים כמ"ש הפר"ח ואנחנו קודם ראות דבריו. ומ"מ הפר"ח שלא זכר דברי רבינו דאנן קיימין איך פי' כן, דאילו זכר שר היה מביאן לסייעתו וכן בס' בירך יצחק בסדר תבוא הבין כן בפשיטות שלא ירד בויכוח הזה דאנן קיימין. אך קשה על רבינו דהוי היפך הירושלמי מוסכם בלא חולק וכן מדבריו בפי' המשנה וצ"ע.

וכן פדיון הבן לזכרי כהונה וכו'. כונתו דאף דמקרא זה הוא בספר במדבר גבי בכורות העודפים על הלוים דהצריכם הכתוב ליתן חמש סלעים והיא מצוה בפני עצמה מ"מ הכל הוא פדיון בכורות ודינם שוין מה אותן חמש שקלים לאהרן ובניו דוקא אף פדיון בכור זה לזכרים דוקא וכ"כ הרא"ש ג"כ בסוף בכורות וכן דעת התוס' בחולין דף קל"ב ד"ה רב כהנא, שכתבו ואחר יש שהיה כהן בקידושין דף ח' רב כהנא שקל סודרא בפדיון הבן עכ"ל. ואי פדיון הבן ניתן לנקבות מה הכרח הוא דאיכא שנים, אימא דלא היה אלא אחד ובשביל אשתו הוה שקיל סודרא אלא ודאי ס"ל דפדיון הבן אינו אלא לזכרי כהונה. אמנם בפסחים דף מ"ט כתבו לקושיא זו דשקל סודרא בשביל אשתו היפך הא דכתבו הכא ובקידושין כתבו שניהם יעו"ש נראה דלא גמרו בדעתם אי מדמינן חמשה שקלים דבמדבר סיני לה' סלעים דפדיון הבן או לא.

וראיתי להר"א בן עזרא בפי' על החומש גבי כתובים שחייבם לבכורות העודפים חמשת שקלים כתב וז"ל יש מכחישים אומרים מזה נלמוד כי פדיון כל בכור חמש שקלים ואינה ראיה כי זאת מצוה בפני עצמה והאמת דברי קבלה עכ"ל. ולא זכיתי לדבריו כי מקרא מלא דבר הכתוב בסדר קרח ופדויו וכו' כסף חמשת שקלים וכו' וצ"ע.

פרק ב

הלכה א

מ"ע וכו' ומביאין של דבריהם מערי סיחון ועוג וכו'. וכתב מרן וז"ל ומשמע לרבינו דלא פליג ת"ק אלא מדאורייתא אבל מדרבנן מודו דמיחייב וכו'. ואינם מובנים דבריו דכיון דהלכה כת"ק היאך קאמר דת"ק מדאורייתא קאמר דחייב דא"כ הו"ל לפסוק דמביא דאורייתא. ונראה ודאי דטעות סופר נפל בדבריו וצ"ל דמאי דפליגי הוא בדרבנן ות"ק מחייב אבל מדאורייתא לכו"ע פטור ופסק כת"ק כמ"ש רבינו עצמו בפי' המשנה וכ"כ הר"י קורקוס והרדב"ז בחידושיו יעו"ש, וזה מוכרח דהוא טעות סופר וכדכתיבנא ממה שסיים מרן וכבר כתב מהרי"ק בסי' קנ"ב להוכיח מהיכא משמע ליה הכי וכו', דהיינו כמ"ש דמאי דפליגי במתני' הוא מדרבנן אבל לכו"ע מדאורייתא פטור יעו"ש בדברי מהרי"ק בתשובה הנזכרת מבואר כן וזה פשוט. ואחר זמן רב נדפס ספר רוח אליהו ז"ל וראיתי שם דנתלבט בפי' דברי מרן אלו והאמת ניכר דטעות סופר נפל וכדכתיבנא וא"כ מ"ש רבינו בפי' המשנה דלת"ק הרי יכול לומר אשר נתת לי ואין הלכה כר' יוסי הגלילי מדרבנן קאמר דמדאורייתא צריך בדוקא ארץ זבת חלב ודבש.

הלכה טז

אשרה שביטלה וכו'. והחונים עליו לא הראו מקום מוצאו והרדב"ז כתב משום דמאיס דומיא דקרבן דכתיב מן הצאן להוציא הנעבד, ועיין בירושלמי בפ"ק דבכורים, ועיין לרבינו בפ"ד מהל' איסורי מזבח ה"ז ובמ"ש שם הרב מל"מ ז"ל, ועיין עוד שם בדברי רבינו בהלכה ח'. ועיין להרב קרבן חגיגה דף מ"א שהתיר לעשות סוכה מעצי אשרה כיון דיוצא ידי חובה בשאולה יעו"ש ודבריו תמוהים דמבואר להדיא בפ' כל הצלמים דף מ"ז דבעיית ריש לקיש גבי אשרה שביטלה לולבו מהו למצוה דהספק הוא אי אמרינן יש דיחוי אצל מצות או לא וא"כ גבי סוכה ה"נ דמצות כי הדדי נינהו וא"כ רבינו דפסק לחומרא בפ"ח מהל' לולב ככל תיקו דאיסורא ה"נ בסוכה אסור. ועיין בירושלמי שהזכרנו למעלה דנראה דמיפשט פשיטא להו דאין דיחוי אצל מצות ומותר דלא הוי כגבוה זולת בבכורים דאפליגו אי חשיב כקדשי מקדש והוי כלגבוה או כקדשי הגבול ופסק רבינו כרבנן דכקדשי מקדש נינהו ועיין עוד מ"ש על דברי הרב קרבן חגיגה הללו בספרי אגורה באהלך דף כ"ה ע"ד ודוק.

הלכה יז

עיין בספרי תועפות ראם דף ק"י ע"ג.

הלכה יח

הפריש וכו'. ומרן סגר עלינו את הדלת ולכאורה לא משמע הכי מהמשנה דפ"ג דבכורים יעו"ש, וכן נתקשה מהר"י קורקוס יעו"ש וניחא ליה וז"ל ונראה שהוא מפרש דאימתי אמרו היינו להיות כבכורים לגמרי וזהו שפי' ואמרו אימתי אמרו תוספת הבכורים כבכורים בזמן וכו' דוק מינה מה שמביאין מסוריא כבכורים הוא דלא הוי אבל נאכלת היא בטהרה כיון שהביאה לבכורים וכו' אלו דבריו ז"ל. ויש להקשות דאי מדיוקא מהיכא יצא לו דהא מיהא נאכל בטהרה ולא לדבר אחר ממעלת הבכורים. ועוד דמנא ליה האי דיוקא ואדרבא נימא כפשטא דכל שאינה באה מן הארץ אינה כבכורים כלל כיון דמעיקרא הבכורים עצמן הן דרבנן נמצא דהכל דרך נביאות והרדב"ז ז"ל נשמר מזה ומייתי לה מדתנן תוספת הבכורים נאכלת בטהרה ולא איירי בשל ארץ ישראל דהא תני תוספת הבכורים כבכורים אלא ודאי איירי באותן שבחו"ל דמ"מ צריך לאוכלן בטהרה.

פרק ג

הלכה א

הבכורים נותנין אותן לאנשי משמר וכו'. משנה סוף בכורים ר' יהודה אומר אין נותנין אותם אלא לחבר בטובה וחכמים אומרים נותנין אותם לאנשי משמר וכו', וכתב רבינו לחבר בטובה שנותנין אותו לתלמיד חכם בדרך הצדקה והחסד ואפשר לעשות כן לדעת ר"י והלכה כחכמים. ופי' דבריו נ"ל שדעתו לדעת ר"י דאם ירצה ליתנו לת"ח אף שאינו מאנשי משמר של אותו שבוע יתן ואף דאיכא באותו משמר ג"כ ת"ח דכיון דמצוה זאת היא משום צדקה וחסד ת"ח שירצה קודם. אבל הרע"ב לא פי' כן וז"ל אלא לחבר בטובה אין הכהן יכול ליתן הבכורים אלא לכהן חבר וכו' לאפוקי מת"ק יעו"ש, וכתב התוס' יו"ט ואע"ג דאין נותנין דר"י [מיירי] בכהנים, נותנים דחכמים בבעלים. והרב שושנים לדוד נר"ו כתב דלדעתו גם אין נותנין דר"י אבעלים קאי יעו"ש, ואין זה לדעתו דוקא כי כן כתב רבינו בפירוש וכדכתיבנא ולא כתב התוס' יו"ט כן אלא ליישב מתני' לפי' הרע"ב אבל ודאי פשטא דמתני' כפי' רבינו וכן נראה שהבין הר"ש שם בפי' המשנה יעו"ש.

ומהאמור אני אובין ואדון שזו היא כונת רש"י בחומש סדר תבוא, אל הכהן אשר יהיה בימים ההם אין לך אלא כהן שבימיך כמו שהוא, שהכונה לו למ"ש חכמים שנותנין אותן לאנשי משמר יהיו כמו שהם ואף שאינם חברים ומאי דנקט לשון זה אין לך אלא כהן שבימיך נמשך אחר לשון דאמרו רז"ל גבי אל השופט אשר יהיה בימים ההם דסדר (תבוא) [שופטים] ברם הכונה הוא בעד אנשי משמר ובזה סרה מעליו תלונת הרמב"ן

יעו"ש הביא דבריו הרא"ם ז"ל, והרא"ם לא דרך בדרך זה בדעת רש"י ז"ל והבין כמו שהבין הרמב"ן בדעתו ואפ"ה תמה על הרמב"ן איך לא הבין דברי רש"י כי אין הפרש בין שופט לכהן ויפה תפשו עליו כי רב המרחק ביניהם כי גבי שופט ליכא מצות עשה להדיין משא"כ בהבאת בכורים כי היא מ"ע.

ולענ"ד נראה לפרש דבריו דהדמיון הוא כך דנהי דליכא מצות עשה להתדיין מ"מ התובע שרוצה להדיין להוציא מהנתבע והנתבע אומר שאינו רוצה להתדיין בשופט זה כי אינו כראשונים וכי מניחו התובע בדברים אלו ודאי מכריחו להתדיין בשופט זה ואפ"ה מזהירו הכתוב אל השופט אשר יהיה בימים ההם אין לך אלא שופט שבימיך ולא יאמר כדברים אלו ולא יסרב מלילך והדמיון בזה הוא בבכורים שלא יאמר איני רוצה להביא בכורי לפני כהנים כאלו שאינם כראשונים ואף שמוכרח להביאם מכח מצות עשה מזהירו הכתוב שלא יאמר כן כי אין לך אלא כהן שבימיך וזה הוא מ"ש בש"ס על זה אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים דתלי הדבר באמירה ודו"ק זה נראה לפי חומר הנושא.

עוד כתב הרא"ם וז"ל אבל בסיפרי שנו וכו' רצה לומר דרשא אחרת אלא כהן שהוא כשר ומוחזק לך באותן הימים היה קרוב ונתרחק כשר. ועל כרחך לומר שהפי' בשניהם אחד וכמו דגבי חכם דעכשיו נתרחק כן גבי כהן דעכשיו נתרחק מאותן השמועות רעות ונמצא הקירוב והריחוק שוה בדמיונם ואף שאין עניינם אחד. וקשיא ליה להרא"ם עצמו בזה דנמצא גבי שופט הקירוב והריחוק הוא כפשטיה והקירוב והריחוק דכהן זה פי' שהוא משמועות רעות ואהא משיב דאין פי' זה זר דר' יוחנן דריש הכי ג"כ גבי שלום שלום לרחוק ולקרוב וזה מדוייק בדבריו שאין הקורבה כאן כמשמעו.

ושוב קשיא ליה על הרמב"ן שפי' דאחר זמן נמצא בן גרושה וכו' דאינו משתנה ממה שהיה שכך הבין בדברי הרמב"ן שמפרש בסיפרי אלא כהן שהוא מוחזק וכשר לך היה קרוב ונתרחק וכו', הכי שהוא מוחזק וכשר באותן הימים ונמצא היה קרוב בכשרות ואח"כ נתרחק שנמצא פסול שפיר דמי דאזלינן בתר השתא וז"ש הכתוב אשר יהיה בימים ההם. ויכנס בו עוד שאם היה וכו' כשר, כלומר בתיבות של אשר יהיה בימים ההם יכנס בו עוד פי' אחר שאם היה קרוב ונתרחק כשר וזה לענין הזקן שאינו נדון ע"פ קרוב, כלומר פי' זה דאמרן בתיבות אלו בענין הזקן שהוא השופט שאינו נדון ע"פ קרוב והיינו מ"ש בסיפרי שם גבי זקן והובא בפ' זה בורר השופט אשר יהיה בימים ההם היה קרוב ונתרחק כשר זה הבין הרא"ם בפי' הרמב"ן וע"פ זה תמה עליו הרא"ם דאינן דומין הדרשות דשופט לכהן, דהדרשה דכהן הוא דאח"כ נתגלה שהיה פסול משא"כ בשופט

דתחילה היה פסול ואח"כ נתכשר ברם לפי' הרא"ם שוין הריחוק והקירוב שמתחילה היה קרוב ושוב נתרחק גבי שופט וגבי כהן דמתחילה היה קרוב לעברות ונתרחק אלו הן דברי הרא"ם בקצת ביאור דבריו והוצרכתי לבארם להנצל ממה שהקשה עליו הרב בס' יקרא דשכבי דרוש מ"ד, ראשונה הקשה על מ"ש הרא"ם דמה הפרש יש ביניהם בין כהן לשופט וכו', דרב המרחק ביניהם דבשלמא בשופט צריך שיהיה חכם ומשו"ה אומר שיהיה כראשונים משא"כ בכהן אין צריך שיהיה צדיק וחסיד כראשונים יעו"ש, ולע"ד לא קשה דהן אמת דאין צריך שיהיו הכהנים צדיקים וחסידים מ"מ אין זה אלא לקושטא דמילתא ומשום דכתיב אשר יהיה בימים ההם אבל אי לאו קרא הו"א הכי שהכהן צריך שיהיה כאהרן ובניו, ועוד היום ר' יהודה אמר במתני' שיתן לחבר בטובה דהיינו ת"ח.

עוד כתב עליו וז"ל ומ"ש דצריך שיהיה פי' קרוב ונתרחק דכהן כמו דשופט, מלבד דלדידיה נמי קשה דהא אינן שוין דבשופט הוי דהיה נשוי בתו וגרשה או מתה ודכהן היינו שהיה רשע וחזר בו עכ"ד. וכבר כתיבנא כונתו דלדידיה אף דאין הנדונות שוות מ"מ דומין הנושאין דמה שהיה בתחילה אינו עכשיו דבתחילה היה נשוי בתו ומתה ועכשיו אינו קרוב וכן בכהן דתחילה היה רשע ועכשיו בעל תשובה.

עוד כתב עליו וז"ל היכן מצא בהרמב"ן שמפרש קרוב ונתרחק שחשבוהו קרוב שהיה כהן כשר לא אמר פי' זה אלא במ"ש בסיפרי שהוא מוחזק וכשר לך וכו' על זה כתב פי' זה אבל בקרוב ונתרחק לא פי' כן אלא דקאי לזקן ולא לבכורים וכו' אלו דבריו. וכבר כתיבנא כונת הרמב"ן לדעת הרא"ם ומוכרח הוא כמו שהבין הרא"ם דאיך אפשר דידרוש כתוב הנאמר בבכורים לענין השופט דאין לומר באם אינו ענין דהא דרש אותו לאם שנמצא בן גרושה וכו' וכמו שהקשה איהו אח"כ להרמב"ן לפי מה שהבין הוא בדבריו נמצא דלפי מה שהבין הוא בדברי הרמב"ן דבריו אינן מובנים כלל וכלל, אלא ודאי הכונה לו כמו שהבין הרא"ם. הנה זכינו לבאר דברי הרא"ם ושוב ראיתי דגם הרב הנחלת יעקב ז"ל הבין כן בדברי הרמב"ן ותמה עליו ולא הביט דהרא"ם לא הבין כן.

וראיתי לו להנחלת יעקב תפש על הרא"ם דהבין בכתוב דאל השופט איירי בהבאת הדין ואינו אלא בהמראתו שאינו רוצה לשמוע לדין כדכתיב והאיש אשר יעשה בזדון וכו' אלו דבריו, ולא ידעתי מה ראה להשתמש מקרא דבתריה טובא והאיש אשר יעשה בזדון ולא מקרא גופיה כי יפלא וכו' דברי ריבות בשעריך וכו' ואל השופט אשר יהיה בימים ההם וכו' עוד הקשה על הרא"ם דשאני בכורים שהוא מצוה וכו' יעו"ש, וכבר תריצנא לזה בסמוך.

עוד כתב הנחלת יעקב על מ"ש הרא"ם אבל בסיפרי שנו אולי בספר הרמב"ן שהיה להרא"ם כתוב כן וכו', ולא ידעתי את שיחו מה הכוונה. עוד כתב הנח"י וז"ל ועוד קשה לי על הרא"ם הלא הרמב"ן לא פי' דברי הסיפרי מדעתו אלא מביא הפי' בשם הגמ' דקידושין וכו' אלו דבריו, והמה תמוהים דלא ראה הגמ' דקידושין ומשיג על הרא"ם, דהגמ' לא אמרה כן בעד הסיפרי אלא לעצמה והרמב"ן פי' (עפ"י) אותו הסיפרי ע"פ אותה הש"ס, וקשיא ליה להרא"ם דאינו סובל פי' זה בסיפרי ואיני מאריך בכל דבריו כי הרואה יראה דלא עיין יפה בדברי הרא"ם וע"פ זה כתב מ"ש.

הלכה ג

כהן וכו' שנאמר לא תוכל וכו'. עיין מ"ש מרן ומ"ש עליו הרב לח"מ בפ"א מהלכות בכורות הל' ט"ז יעו"ש, ולא ידעתי מאי קא קשיא ליה דדברי מרן ברורים דקאמר דמאי דהוצרך רבינו להביא קרא דלא תוכל אף דקאמר ר' שמעון דמק"ו נפקא וקרא אתא ללאו דאם אכלו קודם הנחה או קודם קריאה, מ"מ הוצרך להביאו משום דאין מזהירין מן הדין והיינו כמו שהקשה שם בש"ס לר"ש ותירצו דהכי נמי דקרא ללאו איצטריך אלא דמדהוה מצי למיכתב לא תוכל לאכלם וכתב בפרטות לאתויי מאי דדרש ר"ש וא"כ נמצא דעיקר קרא דלא תוכל ללאו דאוכל חוץ לחומה אתא לחיובי מלקות ולפ"ז אין מקום למ"ש איהו לעצמו בדעת רבינו דמ"ש קרא דלא תוכל וכו' משום שהוא דרשא יותר פשוטה וכו' יעו"ש כאלו הוא פסוק אחר והרי פסוק זה הוא דפשיט הש"ס מיניה אלא דמדהוה מצי למכתב לא תוכל לאכלם ילפינן תרתי וכדכתיבנא וברור.

הלכה ו

ומנין שהבכורים אסורים לאונן וכו'. הכי איתא בפרק כל שעה ור"ש נהי דהיקש ליתי ליה שמחה מיהא כתיבה ושמחת וכו' ההוא לזמן שמחה וכו'. ומאי דקשה לרבינו דפסק כאן אסור לאונן מקרא דושמחת דפסק דלא כמאן עיין להר"י קורקוס מה שתירץ בשני פנים ובתירוץ השני כתב דכן דרך רבינו להביא מקרא אחרינא שהוא ראיה פשוטה ולהסמיך הדין על כתוב שלא הוזכר בש"ס להיותו נכון ולענין דינא אין נפקותא יעו"ש. ואין להקשות לפ"ז דהא נפק"מ טובא לדינא דאי ילפינן מושמחת א"כ אין לוקין עליו דהוי לאו הבא מכלל עשה וכמ"ש מרן אבל אי הוי מהקישא לוקה וכמ"ש הריטב"א הביאו הרב כנסת הגדולה בשיירי או"ח בסוף הספר כללים נפרדים יעו"ש והוא מבואר בש"ס דסנהדרין דף ע"ג, דהא ליתא דעד כאן לא אמרינן הכי אלא דהיקש מופנה אבל בשאינו מופנה לא כמבואר ברש"י שם בסנהדרין ובכאן אינו מופנה כמבואר וא"כ בין הכי ובין הכי אינו לוקה.

פרק ד

הלכה ג

ולאברהם היתה השבועה תחילה וכו'. פי' דבריו נ"ל פשוט שהוא סיום למ"ש דהגר מביא וקורא משום דאברהם נקרא אב המון דזה ניחא אם היתה השבועה דנתינת הארץ לאברהם לבד ואינו כן דהשבועה היתה גם ליצחק וליעקב והם לא נקראו אב המון וא"כ איך קורא הגר לאבותינו ולזה כתב ולאברהם היתה השבועה תחילה כלומר כיון דלו היתה השבועה תחילה הוא העיקר ושפיר קורא הגר. ומרן ז"ל פי' בדברי רבינו ענין אחר ולא ידעתי למה לא ביאר כמ"ש שהוא פשט דברי רבינו, וז"ל מרן כלומר אע"פ שאברהם אב לכל העולם לא נטלו הגרים וכו' ע"כ. ולא באתי לכונתו דמה תירץ במה שהשבועה היתה מקודם שנאמר לו אב המון גוים ונמצא שלא זכו כי אם בניו ממש דא"כ דלא זכו הגרים עדיין קשה מה מועיל מה שהיה אברהם אב לכל העולם איך אומר אשר נשבעת לאבותינו לתת לנו והא הוא אומר לנו ולו אין לו חלק, ועיין בהרדב"ז החדשות ח"ב סימן ר"כ שגם עליו התמיהה קיימת.

ועוד קשה כמ"ש המל"מ דמ"ש מנשים דמשום דלא נטלו חלק בארץ אף דיכולות לומר לאבותינו אינן קוראות. ועיין להרב המגיה בספר מל"מ מה שתירץ משם מהר"ם בן חביב ז"ל והיה בהניח שהגרים יש להם נחלה לעתיד והביא מקראי דיחזקאל ומרבה [מדרש רבה] דקהלת על פסוק כל הנחלים הולכים אל הים יעו"ש, וכה הראני החכם המושלם אברהם בנבנשת נין ונכד להחבי"ב ז"ל מ"ש בספרי סדר בהעלותך על קרא נוסעים אנחנו וכו' וז"ל אשר אמר ה' אותו אתן לכם ואין לגרים חלק בו מה אני מקיים והיה השבט אשר גר הגר אתו וכו' (הוא קרא דיחזקאל) אם אינו ענין לירושה תנהו ענין לכפרה וכו' דבר אחר אם אינו ענין לירושה תנהו ענין לקבורה ניתן לגרים קבורה בארץ ישראל ע"כ. הרי בפירוש דס"ל להספרי דלא ניתן לגרים חלק בארץ אף לעתיד ומה גם דברבה ליכא למשמע מיניה היפך הספרי וז"ל הרבה אר"י ולא עוד אלא במקום שהוא מתגייר משם הוא נוטל חלקו שנאמר והיה בשבט אשר גר הגר וכו' ע"כ. ויש לפרשו על הקבורה ואף דמיסתם סתומי כי היכי דלא ליפלוג על הסיפרי ועוד לו יהי דפליג הרבה עם הסיפרי דרך רבינו על הרוב לפסוק כהסיפרי ואפי' היכא דפליג עם תלמוד דידן וכמ"ש הרב תומת ישרים הביאו הכנסת הגדולה בכללי הפוסקים אות כ"ח וכ"ש עם הרבה דהרי כתב הרמ"ע מפאנו סי' ל"ג דאין ללמוד הלכה ממדרש הרבות יעו"ש. ועוד מטעם זה יקראו הכהנים ולוים ואין צריך לטעם דערי מגרש דלאו מתורת נחלה אתו אלא טעמא דלעתיד יטלו חלק בארץ וכמ"ש הסמ"ג ורשב"ם דף קכ"ב יעו"ש.

ושוב אחר זמן רב נגלה אלי מ"ש הר"ן הובא בשיטה מקובצת לב"ב שם דקשיא ליה לסברא הלזו דלעתיד יטלו הלוים חלק בארץ מקראי גופייהו דיחזקאל יעו"ש ולפי זה אין מקום למה שהקשינו דרבינו הכי ס"ל כהר"ן דלעתיד לא יטלו הלוים ודו"ק. ועיין להרב שער אפרים סי' י"ד מה שחילק בין בכורים למעשר ומה שלא הונח להרב בנו שם בהגה"ה והוא חילק דשאני בכורים דכתיב כי באתי אל הארץ ואומר הנתינה לבסוף ונוכל לפרש שהשבועה לא קאי אלא על נתינת הארץ לישראל ולתת לנו דקאמר לא קאי לא על השבועה ולא על נתינת הארץ ולא על דברים אחרים וכמ"ש בפ' הספינה והכתיב אשר נתת לי ומשני דיהבת לן זוזי וזבני בהו קרקע אלו דבריו ז"ל ולא באתי לכונתו חדא דאינו מובן לפי זה פי' דקרא דקאמר אל הארץ אשר נשבע ה' ומה הוא מה שנשבע ה' כיון דלא קאי למ"ש אח"כ לתת לנו, ועוד לתת לנו באמצע מה הכוונה וכי זה דומה למ"ש בש"ס בכתוב אשר נתת לי דרצה לומר דיהבת לי זוזי דהוא פי' נאה ומתקבל משא"כ הכא דלפי דבריו היכא קאי לתת לנו ואם תשאל דלמה לא הקשה בש"ס לשמואל על דברי ר"מ מקרא דלתת לנו משום דלתת לנו קאי לכל ישראל ואינו צריך שיהיה לו קרקע וכמ"ש רשב"ם ז"ל בדף ק"נ ע"א יעו"ש משא"כ אשר נתת לי דליכא לפרש לכל ישראל ודחי ליה דיהבת לי זוזי.

והרב שי למורא סי' נ"ד תירץ לקושיא הלזו יעו"ש ובתוך דבריו כתב וז"ל ומ"מ קשה שהרי כתיב ויתן לנו את הארץ ואפשר דכיון דלא אמר בתר הכי כאשר נשבעת לאבותינו לא משמע שנטלו חלק אלא שנתנה לו במעות שקנאה משא"כ גבי וידוי מעשר דכתיב ואת האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו דמשמע שנתנה לו ולא במעות אלו דבריו, וגם זה לענ"ד אינו תירוץ דאיך אפשר לומר בויתן לנו שהוא לשון רבים שהוא במעות ועד כאן לא אמרו בש"ס כן אלא גבי אשר נתת לי שהוא לשון יחיד שייך לומר דיהבת לי במעות משא"כ בלשון רבים.

ולעת כזאת ראיתי להרב אור יקרות ז"ל שתירץ בזה דגבי וידוי מעשר שאני דכתיב כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש וזה לא קאי לאברהם דלאברהם לא נאמר לו שהיא ארץ זבת חלב ודבש ורש"י בחומש תיקן דהכי קאמר כאשר נשבעת לתת לנו וקיימת ארץ זבת חלב ודבש והשתא מחמת זה ס"ל לרבינו דלאבותינו קאי איוצאי מצרים יעו"ש. ודבריו תמוהים דאיך אפשר דקאי ליוצאי מצרים דהא קרא כתיב כאשר נשבעת וליוצאי מצרים לא נשבע אלא דאמר להם להוציאם משם ולהוליכם אל ארץ ישראל כאשר נשבע להאבות כמבואר בכל המקראות וא"כ בהכרח צריך לומר דלאבותינו קאי לאברהם וארץ זבת חלב ודבש היינו כמ"ש רש"י, וכן צ"ל במקרא שכתוב בסדר עקב

ולמען תאריכו וכו' אשר נשבע לאבותיכם ארץ זבת וכו' דלא קאי ארץ זבת לשבועת האבות אלא השבועה קאי למתנת הארץ לבד ושוב אומר קרא שהיא הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודו"ק.

הלכה ו

המוכר שדהו לפירות וכו'. פסק כריש לקיש יעו"ש בגיטין דף מ"ז ע"ב, וכן פסק ברייתא דולביתך מלמד שאדם מביא בכורי אשתו והיינו משום דגלי קרא ולביתך יעו"ש, אך קשה במה שפסק אברייתא אחרת ששמע שמתה אשתו מביא וקורא דה"ה דלא מתה ומתה איצטריכא ליה סד"א ליגזור וכו', דזה איתמר בש"ס לר' יוחנן ולא לר"ל, וי"ל דס"ל דבתר דשני ליה ר"י מתה איצטריכא ליה סד"א וכו' קבלה ר"ל וגם הוא מפרש לה הכי דהא הוא לא אותביה לר"י ולא שמע בהא כלל אלא הש"ס הוא דשקיל וטרי אלייהו ואנן מפרשינן לה הכי גם אליבא דר"ל דאי לאו הכי קשה בפשט השמועה דמאי מותיב איתיביה וכו' ולדידיה מי ניחא דהא איהו ג"כ מודה בבכורי אשתו מדכתיב ולביתך כדאמר לעיל אלא ודאי דמאן דהקשה האי איתביה לא ידע מאי דאיתמר לעיל שאני התם דכתיב ולביתך ועיין בהרשב"א שם בחידושיו לגיטין. אמנם הר"ש פ"ק דבכורים משנה ה' נייד משיטת רבינו זאת וכתב על ברייתא דולביתך מלמד שאדם מביא בכורים מנכסי אשתו ומסיק התם מתוך ברייתא אחרת דלא איירי בחיי אשתו לר"ל אלא לאחר מיתה וכו' עכ"ל. ומבואר כן מדברי הירושלמי שהביא שם בסוף משנה זאת יעו"ש וכ"כ התוס' שם בגיטין בד"ה מתה יעו"ש.

הלכה יג

המביא וכו'. עיין מ"ש מרן דלא ס"ל לרבינו כחילוק הירושלמי יעו"ש, והוא תימה דהרי רבינו כתב האי חילוקא דהירושלמי לעיל בסוף פ"ב והמפריש וכו' לא ישלחם ביד שליח וכו' וכתב מרן שהוא מהאי ירושלמי, ואף שיש להליץ דמ"ש רבינו לעיל אין כונתו דאי ליקטן להעלותן בידו ואי לא מצי להעלותן בידו דירקבו אלא דלכתחילה לא ישלחם ביד שליח ואי לא מצי ע"י עצמו משלחן ביד שליח ואינו קורא, מ"מ הו"ל למרן להרגיש בזה וליישב, גם לעיל דציין בירושלמי אין זה דינא דירושלמי לפי פירוש הזה דהירושלמי חילק כן כדי ליישב השני מימרי ומינה נשמע דאי אינו יכול להעלותן בידו ירקבו ולא בלכתחילה.

פרק ה

הלכה ו

עיין מ"ש מרן על השגת הראב"ד ומה שכתבתי בחי' להל' תרומות פ"א הכ"ב.

פרק ו

הלכה א

הלוקח מן הנחתום וכו'. עיין מ"ש מרן דרמי הירושלמי מתני' אהדדי ותירץ. ועיין להרדב"ז מ"ש בזה והוא תימה מדברי הירושלמי הזה.

הלכה ב

ואין קרוי לחם וכו'. ואין דבריו אלו בשום תנא דירושלמי דלמר נפקא ליה מלחם ולא כל ואימא חטים ושעורים דוקא ראשית עריסותכם ריבה וכו' ומר נפקא ליה מגזרה שוה דלחם לחם בפסח וכן בפ' ר' ישמעאל.

הלכה ט

היו ישראל וגוים שותפין וכו'. הכי איתא בפרק ג' דחלה משנה ה' העושה עיסה עם הנכרי אם אין בשל ישראל כשיעור חלה פטורה מן החלה ע"כ. ודין זה איתא ג"כ בתרומה שפסק רבינו פ"א מהלכות תרומות ה"כ שותפות הנכרי חייבת בתרומות וכו' ולדעת מרן שם שסובר רבינו כפי' רש"י דמוציא מטבל אחר עליו על חלקו של ישראל או שמוציא כפליים מכלל השותפות יעו"ש, הכא נמי ג"כ כל דאיכא בשל ישראל שיעור דחיוב חלה או מוציא מטבל אחר על חלקו של ישראל או מוציא מיניה וביה כפליים. ועיין להרא"ש הל' חלה על מתני' הלזו וגם לפי' מהר"י קורקוס אינו מנגד דרבינו סובר כרש"י דצריך להפריש מטבל אחר חלק הישראל או מיניה וביה כפליים אלא דבתרומה ליכא שיעור לחיובא אלא כל שהוא די ובחלה איכא שיעורא לחיובא וזה לא יליף לה מקרא.

וראיתי להרדב"ז ז"ל כתב וז"ל יש להסתפק אם נוטל חלה מכל העיסה או מחלקו של ישראל ונראה לומר מכל העיסה כיון שישראל עושה אותה ויש לו חלק בה שפיר קרי ביה עריסותיכם וכו' אלו דבריו. ודבריו אינם מובנים ואדרבא נהפוך הוא דאינו חייב אלא עיסת הישראל כמו תרומה דאינו חייב אלא חלק הישראל ומפריש מטבל אחר על חלקו או מיניה וביה כפליים ולא מתורת חיוב שיש בחלק הנכרי אלא למצוא תיקון שיפריש כתיקונו ולא יהא מן הפטור על החיוב והוי כתרומה, וכן נראה מלשון רבינו

אם יש וכו' הרי זו חייבת. כלומר זו החלק של ישראל.

ונראה דכונת ספיקו הוא דנסתפק אי צריך לחלק חלק הנכרי מחלק הישראל ואח"כ להפריש החלה או בהיותה כל העיסה מחובר יפריש וליכא למיחש שיפריש מן הפטור על החיוב ולעולם דאינו חייב להפריש אלא מחלק הישראל ופשיט לה מר כיון שישראל עושה אותה ויש לו חלק בה שפיר קרי ביה עריסותיכם כלומר ואפי' אם מעורב בה חלק הנכרי לא הוי מן הפטור על החיוב, וכן משמע ממ"ש עוד בסוף דבריו וז"ל ומדכתב רבינו משמע דס"ל שיכול להפריש מיניה וביה ולא חיישינן שמא מחלק הנכרי עלה בידו ונמצא מן הפיטור על החיוב דהא קי"ל דיש בילה בלח ואי אפשר שלא תעלה מחלק הישראל ומן התורה אין לה שיעור ע"כ. הרי דכונתו שאין צריך להפריש אלא מחלק הישראל ומ"מ לשונו מגומגם שכתב בתוך לשונו משמע שעיסת שותפות הנכרי אם יש לישראל כשיעור חלה כולה חייבת דלשון כולה חייבת מורה דגם עיסת נכרי חייבת להפריש ממנה ולפי מה שביארנו כונתו ליתא להאי חיובא כלל.

ומ"מ עדיין יש לגמגם עליו דלא ימנע אי חלק הנכרי פטורה מן התורה כשמפריש מעורב עם חלק הנכרי היאך לא הוי מן הפטור על החיוב ולמה יקרא עריסותיכם ואי הוי חייבת חלק הנכרי אין צריך לומר מטעם שישראל עושה אותה והוי עריסותיכם תיפוק ליה דהכל חייב, ובשלמא מ"ש בסוף דבריו הוא טעם נכון דכיון דמן התורה אין לה שיעור כשהפריש החלה כיון שהוא בלול היטב לו יהי דאיכא מעורב מעיסת הנכרי מה שיש מעיסת ישראל די והשאר הוי חולין והיינו כתיקון דכתב רש"י בתרומה דמפריש כפליים כמ"ש בסמוך. ברם מ"ש בתחילת דבריו אינו מובן והוא ז"ל כלל הכל מ"ש מתחילת דבריו עם מ"ש בסוף דבריו באופן שדבריו מגומגמים.

פרק ז

הלכה ז

עיין בחידושיי הלכות ברכות פ"ג ה"א בכתב בא אלי.

פרק ט

הלכה ג

ספק וכו' עשו למי שאינו זוכה כזוכה וכו'. ועיין מ"ש מרן וז"ל ועוד י"ל דיש לחלק וכו' עד סוף דבריו יעו"ש. והנה דבריו אלה משוללי ההבנה למעיין ושוב ראיתי למהר"י קורקוס ז"ל פ"ז מהל' מעשר ה"ה וז"ל אלא סובר רבינו דהכי פירושו כיחידאה לא

מוקמינן דס"ל דבכה"ג לא אמר ר' יוסי עשו שאינו זוכה כזוכה דכיון דלאו מכר הוא ולא זכהו עדיין לכהן לא מקיימא מצות נתינה בכך וכוותייהו נקטינן וכך פי' הרשב"א עכ"ל. וממילא נתבארו דברי מרן אלא שדברי הרשב"א ז"ל לא נתבארו אצלי וכמ"ש בספרי אגורה באהלך דף כ"ג ע"ג דלדבריו איך אמר כיחידאה לא מוקמינן והא לא הוי אפי' כיחידאה, וצ"ל דהכי פירושו לדברי הרשב"א כיחידאה שהוא ר' יוסי כלומר כר"י לא מוקמינן דאף הוא לא אמר ר"י גופיה עשו שאינו זוכה כזוכה כיון דלאו מכר הוא וכו' ומתוך דברי מהר"י קורקוס שם בין תבין דאין מקום למ"ש שם בספרי אגורה באהלך ליישב דברי מרן למה שהקשה עליו הרב קול יעקב דרוש כ"ח יעו"ש דאינו דומה מ"ש התוס' בעד הש"ס למ"ש רבינו ודו"ק, ואיך שיהיה אתה הראת לדעת דפסק רבינו כאן כר"י בפירוש ועיין להרב לח"מ פ"ה מהל' בכורות ה"ג תמה על מרן ב"י ביו"ד סי' שי"ח שכתב שמדברי רבינו פ"ה מהל' בכורות נראה שפסק כר"י אבל הו"ל לכתוב דבפ"ט מהל' בכורים פסק להדיא כר"י וכן תמה עליו התוס' יו"ט פ"ב מבכורות מ"ו וכתב דטעות סופר הוא וצ"ל פ"ט מהל' בכורים אלא דלא הוה ליה לכתוב שנראה אלו דבריו יעו"ש, ולענ"ד נראה כן אמת וכצ"ל בדבריו והטעם נראה שפסק כר"י וכו' ונכון, ועיין להחבי"ב ז"ל שציין בדברי מרן אלו גם להב"ח ופרישה ולא דיברו כלום ולא ציין להרב לח"מ יעו"ש.

הלכה ח

ולוים פטורים וכו'. עיין מ"ש הרב מל"מ וז"ל כתב הב"ח וכו' וליתא וכו' יעו"ש, וזה ימים רבים לא באתי לכונתו וכמו שכתבתי בספרי תועפות ראם סדר שופטים יעו"ש. ולעת כזאת זכיתי לכונתו וחיסור לשון יש בדבריו מהשמטת המדפיס והוא דכתב הב"ח בסוף ס"ק י"ז דאי תפס הלוי מתנות מישראל לא מפקינן מיניה משום דיכול לומר קים לי אלא דאין נותנין לו לכתחילה, אהא כתב עליו דליתא דקרא כתיב וזה יהיה משפט הכהנים דהיינו שיתנו מתנות אלו לכהנים ולא ללוים דעד כאן לא נסתפקו בש"ס אלא אי לוים מיקרו עם או לא אבל אי לוים מיקרו כהנים לא נסתפקו ולכן כל הספק הוא אי לוים פטירי או חייבים ולא הוי הספק אם הם לוקחים דהם לא מיקרו כהנים ולפ"ז תיבת אלא הוא יתר ובמקום תיבת פירושא צ"ל במקומה דינא והענין יוכיח דזה אמת בכונתו וכן השיגו להב"ח, הש"ך יו"ד סי' ס"א וכן הפר"ח שם ס"ק ל"ג ועיי"ש מה שנתלבט לדברי התוס' דמציעא דף ו' ובצד השני כתב דבמקום בן לוי צ"ל כהן יעו"ש והוא אמת אין בו מן הספק דהא העתיקו ז"ל דחטף מתנתא זלזולי מזלזל דלשון פריצותא ממש ליכא אלא זה והיינו הך.

הלכה כא

עיין בספרי אגורה באהלך דף כ"א וכ"ג.

פרק י

הלכה ד

אין חייבין בראשית הגז וכו' אלא כדי ללבוש. משנה בחולין ריש פי"א, ומן התימה על הטור ביו"ד שלא פי' דדוקא מן הכבשים יעו"ש, ובש"ס קא פשיט לה מקרא דלעמוד לשרת דבר הראוי לשירות ואהא קשיא ליה לש"ס אלא גיזה גיזה למאי אתא ותירצו למעט לצמר קשה, ומן התימה על רבינו שסיים שאין מתנה זו לכהן אלא כדי ללבוש ממנה שנראה כונתו לרמוז למ"ש בש"ס מקודם תתן לו ולא לשקו והא למסקנא דגיזה גיזה ממעט לצמר קשה אין אנו צריכין ללו ולא לשקו. ויותר תימה על הרדב"ז שכתב על דברי רבינו הא דגיזה גיזה למעט צמר קשה וסיים ז"ל ואמר תתן לו ולא לשקו כדי לפרש דברי רבינו והא למסקנא אין צריך לזה, ועיין לרבינו בפי' המשנה מ"ש, שלא באתי לכונתו. וא"ת נחזי אנן למסקנא דדרשינן גיזה גיזה למעט צמר קשה למאי אצטריך תתן לו ולא לשקו, כבר הקשה כן הרב גופי הלכות דף כ"ד ולא תירץ, והרב שער המלך הל' יו"ט פ"ג ה"ב תירץ דכיון דבדף קל"ז דריש מלעמוד לשרת שיעור הנתינה אי לאו לו ולא לשקו לא הוה דרשינן אלא ההיא דרשא לחודא והגזרה שוה הוה אתי למילף גיזה מבכור וכו' אלו דבריו, וליתא דהאי דרשא דלעמוד לשרת דר' יהושע בן לוי אינה אלא חדא דבר הראוי לשירות אלא דמכח תפשת מועט תפסת מוקמינן לקטן שבבגדים, ועוד לפי דבריו הו"ל לש"ס לדחות דנילף מלעמוד לשרת להההיא דרשא דדף קל"ח והגזרה שוה דגיזה גיזה למילף מבכור והיה יוצא הדין להיפך.

ולענ"ד נראה במאי דדריש במתני' שם דף קל"ה תתן לו שיהיה בו כדי מתנה וכן ראיתי לרש"י בפי' החומש ע"ש ר' עקיבא דדריש מתתן לו שיהיה חמשה יעו"ש נמצא דלאלו הדרשות אצטריך לו בעד תיבת תתן, דבלאו לו לא שייך תתן ולמסקנא לא דרשינן לו ולא לשקו אלא דלס"ד היה דורש גם תבת לו או למאן דלא דריש כר' עקיבא דמסיק לחמש צאן מקרא אחרינא אשר בזה מתורץ קושיא אחרת שהקשה הרב גופי הלכות שם דכיון דדרשינן לו ולא לשקו למאי איצטריך דלא תגוז ולא תעבוד לחייב על גיזת השור מדאיצטריך הכא לו ולא לשקו מכלל דגיזת שור חשיב גיזה דיש לומר דהוה דרשינן האי לו לחמש דתתן או לכדי מתנה ואגב כתב קרא לו משו"ה איצטריך ההיקש. ועוד י"ל דכיון דקרא כתיב צאנך איך אפשר לומר מדאיצטריך לרבות גיזת שור.

ועוד י"ל דאף דדרשינן לו ולא לשקו לא אמרינן מדאצטריך דבכלל גיזה איתיה גיזת שור אלא לעולם דגיזת שור לא שמיה גיזה ומיעט שקו דהינו גיזת צאן מהקשה שבו דמצאן יוצא דק לבגדים נאים וקשה לשקים ולהכי איצטריך לו ולא לשקו ושוב ראיתי להתוס' פ"ג דמעילה דף י"ג ע"א ד"ה אתיא שהקשו כקושיא זאת וז"ל וא"ת וכו' תיפוק ליה וכו' בשר ולא חלב וכו' ועיין מה שתירץ משם מורי וה"ה הכא וק"ל.

הלכה ו

אבל אם גזז וכו'. עיין להמל"מ שכתב משם הטור יו"ד דבבא לצאת ידי שמים חייב יעו"ש, וכן מבואר בדברי רבינו לעיל בפ"ט הי"ד וכמ"ש מרן שם ושזו היא דעת התוס' והרא"ש יעו"ש ודו"ק.

הלכה ח

המפריש וכו' חייב באחריותו. עיי' מ"ש המל"מ ומ"ש מהר"ח אלגאזי בספר בני חיי חלק או"ח סי' תרצ"ד הגהת הטור אות ג' ומשאת משה בשניות סי' ד' ומ"ש בחידושיי להל' תרומות פי"ב הי"ז הלא הוא בספרי אגורה באהלך דף כ"א ע"ב וע"ג לעיקר קושייתו, ברם בפי' דבריו כך צ"ל דמה שכתב וכמ"ש הר"ן שם היינו מ"ש שדעת התוס' שצריך לצאת ידי שמים ומשו"ה נקט הזיק או אכל דבאיתנהו בעין אפי' בידי אדם חייב דאילו הר"ן גופיה כתב להיפך דמטעם ממון שאין לו תובעים מה לי איתנהו בעינייהו מה לי ליתנהו ולפי חומר הנושא כתבתי כן גם כי ספר הר"ן כעת אינו מצוי אצלי כי אם ע"פ מה שהעתיק מרן פ"ט הי"ד לעיל יעו"ש, ומ"מ תירוץ הרב נכון דרבינו פסק כהתוס' וכמ"ש מרן שם ועיין שם בספרי אגורה באהלך.

הלכה ט

הלוקח וכו'. עיין במ"ש מרן ז"ל ועיין במ"ש רבינו בהל' ט"ו דלא כפי' רש"י והר"ן, ואנכי הדיוט לא ידעתי לפי' רבינו זה בש"ס דגזז ומכר ראשונה רצה לומר הגיזה היאך אתי לישנא דש"ס רבי נתן אמר פטור וכו' בעינן צאנך וליכא וכו' והא הצאן לא מכר אלא הגיזה.

הלכה יד

השותפין וכו' והוא שיהיה וכו'. וכתב מרן נראה שהוא מדין חלה בנשים וכו' יעו"ש, ואחר נשיקת ידיו ורגלי קדשו דבריו תמוהים במאד מאד דהא דנשים שנתנו לנחתום היינו טעמא משום שלש הנחתום הכל בבת אחת שלא מדעת הנשים יעו"ש במתני' פ"א דחלה, וראיה לזה דסתם רבינו לעיל פ"ו ה"ו עיסת השותפין חייבת בחלה דנראה דאף דליכא בכל אחד מהן כשיעור חייבת וודאי טעמו דשותפין נעשה כמי שהיא הכל מאחד

משא"כ בנשים דשלא מדעתן נתערב, וכן בהל' ט' כתב בהיו שותפין ישראל עם נכרי אם יש בשל ישראל כשיעור עיסה החייבת חייב ואם לאו פטור מכלל דבשני ישראלים אין צריך שיעור עיסה החייבת בכל אחד אלא די בשניהם שיעור עיסה החייבת וזה ברור וצ"ע.

הלכה יז

ראשית וכו' יראה לי וכו'. עיין להרדב"ז שכתב שהוצרך רבינו לזה לפי שכתוב ראשית גז צאנך תתן לו סד"א לו ולא לכהנת לזה כתב דיש ללמוד ממתנות דשקולים הם וכו' יעו"ש. ונ"ל בכונתו דקשיא ליה בדברי רבינו שכתב יראה לי וכו' שהרי כתב רבינו בפ"א הל' י"א דראשית הגז ניתן לכהנות דאיתקש לתרומה דכתיב ראשית דגנך וכו' וראשית גז צאנך וא"כ איך הוצרך כאן ללמוד מסברתו דשקולים הם עם מתנות ולזה כתב לפי שכתוב ראשית וכו' כלומר דנהי דיש לנו היקש אבל מי אמר לנו דלזה איתקש נימא דאיתקש לחומרא כי היכי דתרומה אינו נאכל אלא לכהנות בהיותן ברשות אביהן אבל לא כשנישאו לישראל ה"נ ראשית הגז אינו ניתן לכהנת אשת ישראל לזה הוצרך רבינו בכאן לומר יראה לי דכיון שהן חולין ולא הוי כתרומה א"כ ההיקש הוא דניתן לכהנות כמו מתנות ודו"ק. ועיין למהר"י קורקוס ז"ל שכתב דאף שבש"ס פ' בא סימן מבואר דראשית הגז איתקש למתנות וא"כ למה הוצרך רבינו לומר יראה לי וכו' משום דכתיב ראשית דגנך וראשית גז צאנך וכו' דמשמע דלמי שאתה נותן תרומה אתה נותן ראשית הגז לכך כתב כיון שהן חולין וכו' יעו"ש, ודבריו תמוהים דהרי הוא האמת דתרומה ניתנת לכהנות ולהכי איתקש לומר דניתנת לכהנות וכמ"ש רבינו בפ"א וצ"ע.

פרק יא

הלכה ז

נתן לו כלי וכו'. וקדמאי תמהו עליו דאמאי לא חילק באם דרכו להתייקר או לא כמ"ש בש"ס, ומה שהליץ מרן הוא דוחק גדול. ומהר"י קורקוס תירץ בתירוץ ראשון דשאני גברא רבה כרב כהנא אבל כו"ע אין להם לעשות כן דהוי כמסייע בבית הגרנות יעו"ש. וקשה טובא דא"כ מה צורך לומר בש"ס ומיבעי ליה סודרא אירישיה, דיו שיאמר כגון רב כהנא דגברא רבה הוא ואין צריך ראיה שהיה גברא רבה מכח הסודר. ועוד קשה לפי"ז איך יתיישב מה שאמרו עוד שם בש"ס כי הא דמר בר רב אשי וכו' זבן סודרא וכו' יעו"ש. ועיין גם להרדב"ז מה שתירץ בזה והוא תימה מהש"ס מהך עובדא דמר בר רב אשי ועיין להרב עצמות יוסף שהביא דברי רבינו ירוחם והקשה עליו ומה שתירץ

הוא ומה שהקשה עליו הרב כנסת הגדולה יו"ד סי' ש"ה ומה שתירץ הב"ח ומה שהקשו עליו הש"ך והט"ז ז"ל ומה שתירץ הט"ז וגם דבריו אינם מובנים היטב. גם מ"ש הש"ך ע"פ גירסת הלכות גדולות אין לו שחר דא"כ הו"ל לפרש דדוקא לאדם גדול דידע למחול מועיל מאי דשקיל פחות מחמש סלעים בעד חמש באופן שדברי רבינו צ"ע ויותר תימה על הטור דנמשך אחר רבינו ולא אחר אביו הרא"ש ודוק.

הלכה ח

וכן אם פירש ונתן וכו'. וכתב מרן ומסיים בה התם ואסור לעשות כן וכו' ואיני יודע למה השמיטו רבינו ע"כ. ובספרי רבינו החדשים כתוב בהגהה לאחד קדוש דהך דמסייע שייך טובא במילי דתרומה וכדתנן בבכורות כהנים המסייעים בבית הגרנות וכו' יעו"ש. וקשה טובא דתניא בבכורות דף כ"ו הכהנים והלוים והעניים המסייעים בבית הגרנות ובבית המטבחיים ובית הרועים אין נותנין להם ופסקו רבינו בהל' תרומות פי"ב ובהל' בכורות פ"א יעו"ש, ואיך כתב בתרומה דוקא, ואפשר לומר בדוחק בכונתו במ"ש תרומה היינו תרומה ודוגמתיה כגון בהמה טהורה דשכיחי טובא בכל שנה בכל אדם כמו תרומה וכן מתנות שיש בכל יום דשכיחי ובהני דוקא הוא דאמרו בברייתא בית הגרנות ובית הרועים ובית המטבחיים דשכיחי וכדכתיבנא משא"כ בכור אדם דאינו כ"כ שכיח טובא והוי בביתו של אדם לא גזרינן ואף אם לא כיון ההגה בכך אנן בדידן שפיר אפשר לומר כך בדעת רבינו ודוק.

הלכה יז

מת הבן וכו'. **ואפי' ביום שלשים וכו'**. מתני' בבכורות דף מ"ט יום שלשים כיום שלפניו. ופי' רש"י ואע"פ שנתן יחזיר לו, וקאמר בש"ס דטעמא דיליף ממדבר מדבר יעו"ש בש"ס. ומן התימה על רבינו בפי' המשנה כתב וז"ל לפי שלמדנו זה משנת ערכין וכו' יעו"ש.

ואם מת אחר ל' יום חייב בפדיון ואם לא נתן יתן. משנה בבכורות דף מ"ט וטעמא בש"ס דף נ"א ע"ב.

הלכה יח

ואם אמר לו לאחר ל' יום בנו פדוי. כתב מרן ומהר"י קורקוס ז"ל דרבינו והרא"ש לא היו גורסים כגירסת הספרים דקאמר ואע"ג דקי"ל הלכתא כרב באיסורי וכו' יעו"ש. והראשונים תמהו על הרא"ש דברישׁ מס' נדה כתב וקי"ל הלכתא כרב באיסורי כדאיתא בבכורות פרק יש בכור יעו"ש, הרי דגריס ליה. ונראה לענ"ד בדוחק דהרא"ש ודאי דראה בקצת ספרים גירסא זאת אלא דברוב ספרים ליתא והתוס' הוו גרסי לה כמו שנראה מדבריהם בנידה דף ט"ז ופ' מרובה בסוגיית הרצאה יעו"ש, ואף דהוא בנה יסודו כהנהו

ספרים דלא גרסי לה ומשו"ה פסק כרב מ"מ מהנהו ספרים דגרסי לה מוכח מכל מקום דהלכתא כרב באיסורי דבזה לא פליגי הגירסאות אי הלכתא כרב באיסורי אלא חילוק הגירסאות בדין זה אי הלכתא כרב או כשמואל כן נ"ל על צד הדוחק.

פרק יב

הלכה א

מצות עשה לפדות וכו'. כתב רבינו בס' המצות וז"ל מצות עשה פ"ב היא שציונו לערוף פטר חמור וכו' לולי מה שמצינו לרבותינו וכו' וכמו שהיבמה וכו' עכ"ל. בדבריו אלו תשובה להשגת הראב"ד כאן דבפירוש השיב רבינו להשגת הראב"ד ומרן ז"ל נדחק כאן מלשון המשנה דקראו מצוה ויותר נראה כמ"ש רבינו ז"ל משאר החלוקות דהוו מצוה וכולן יחד גם מ"ש הרב חזון נחום הוא דוחק גדול.

הלכה ד

ואם מכרו קודם פדיון וכו'. ועיין השגות ותמה מהר"י קורקוס שדברי ההשגות הוא ש"ס ערוך בכורות דף י' ותירץ לדעתו דמ"ש בש"ס דמיו אסורין רצה לומר שהשכירו וכפי' רש"י בש"ס וסיים ומ"מ אין זה במשמע דברי הראב"ד גם אינן מתישבין בזה ואי קשיא גם בזה קשיא אלו דבריו. ז"ל ולא ידעתי היאך אינו מתיישב בזה כיון דפירש הוא כרש"י בדמיו אסורים היינו בשכירות דוקא א"כ במוכר דמיו מותרים ולא קשה היאך יתנם לכהן דדמיו מותרים ואין דמיו תופסין ומרן שכתב שקושיית הראב"ד היא בש"ס ולא על רבינו תלונתו נראה דלא היה בפי' רש"י של ש"ס שלו כמ"ש בספרינו אלא כנוסחא אחרת שיש ברש"י במקום אם השכירה אם מכרה שכן ראיתי בכת"י בגליון ש"ס ישן וז"ל נוסחא אחרת אם מכרה, וא"כ פשטא דש"ס הוא במכירה ולא בא בדעתו לומר השכירה ומשו"ה כתב כן.

וראיתי בגט מקושר שבס' נאות יעקב דף ל"א ע"א דתמה על מרן שכתב שקושיית הראב"ד היא על הש"ס דאינו שבש"ס יש לומר דהיינו לכתחילה וכו' יעו"ש, ואדרבא דבריו תמוהים וכי בלשון אסור בהנאה שייך לומר לכתחילה היכן מצא דוגמתו ולא אמרו בקידושין דהוי בדיעבד אלא משום דתני שם ואם מכרן וקידש בדמיהן מקודשת דמורה הלשון שהוא בדיעבד אבל כאן באסור בהנאה שהוא לכתחילה לא אמרו אדם מעולם. הדרן לדברי מהרי"ק שסיים עוד וז"ל ומ"מ הרא"ש מפרשה במכר וז"ל והיכי דמי כגון דמזבין למאן דלא ידע שהוא פטר חמור וכו' אבל למישקל וכו' שפיר דמי ע"כ. אבל נראה דגם רבינו יודה בזה דכיון שהניח ביד הקונה לתת לכהן הרי זה כאילו פדה

אותו המוכר וכו' אלו דבריו. הנה מתוך דבריו בין תבין כונת הרא"ש דהא דקאמר דשרי במודיע ללוקח שהוא פטר חמור הוא דוקא במניח כדי שה קטן ביד הלוקח שיתן לכהן ונמצא דהרי הוא פודהו בשה אלא במקום נתינתו לכהן נשאר השה ביד הלוקח כדי שיתנו לכהן והרי הוא שלוחו והנותר הוא שלו כמאמר ה' אבל אי כדי כל שיווי הפטר חמור לקח מהלוקח אף שהודיעו ללוקח שהוא פטר חמור והלוקח פודהו דמיו אסורים שהבעל החמור לא עשה מצוה ואפי' שאר דמיו שחוץ משה קטן אסורין כיון דלא נפדה והרי הוא כטבל שלא נתרם ממנו תרומה שכל הדגן אסור ולא אמרינן דוקא מה שראוי לתרום יהיה אסור והשאר מותר אף הכא כל שלא נפדה בשה כל דמיו אסורים והוי כטבל והיינו כמו שהביא הדין הטור משם אביו הרא"ש ביו"ד סי' שכ"א ודלא כמרן ב"י שכתב דנראה מדברי הרא"ש שאם מכרו למי שיודע שהוא פטר חמור אפי' נתן לו כל דמי שוויו לגמרי מותר וכו' אלו דבריו. ואחר נשיקת ידי ורגלי קדשו דבריו תמוהים דהיאך נראה כן מדברי הרא"ש חדא דהרא"ש נקט בלשון דוקא בהניח כדי שה קטן ביד הלוקח ואי איתא להא לישמועינן חידוש אפילו לקח דמי כולו. ועוד דהפרש רב ביניהם וכמ"ש דבלקח דמי כולו לא נפדה ובהניח דמי שה ביד הלוקח נפדה ואיך כתב דמתוך דבריו נראה דאפילו לקח כל דמי שוויו שרי בהודיעו ללוקח שהוא פטר חמור וצ"ע.

ויותר תימה על הרב פרישה שלא די שלא הרגיש על דברי מרן עוד זאת שרצה לומר דגם הטור דעתו בדעת הרא"ש כמו שהבין מרן אלא דאורחא דמילתא נקט דאם הודיעו אינו נותן דמי כולו תדע שהרי כתב שאם מכרו בשוויו למי שאינו יודע הדמים אסורים משמע הא ידע ורוצה לפדותו אע"פ שנותן לו הדמים מותרים אלו דבריו, והמה תמוהים דלגבי דברי הטור כתב דאורחא דמילתא נקט דאם הודיעו אינו רגיל ליתן דמי כולו וכשבא לדייק בדברי הרא"ש דייק משום דלא ידע הא ידע אפי' דמי כולו שפיר דמי ואימא דאורחא דמילתא נקט דלא ידע שהוא פטר חמור ונתן דמי כולו דביודע אינו נותן דמי כולו ואה"נ דגם ביודע כל שלוקח דמי כולו דמיו אסורין ומה גם דהרי כתיבנא מילתא בטעמא דיש הפרש רב בין יודע לאינו יודע וברור.

ולפי זה אין צריך לרבינו לחלק דהוא פשוט דמ"ש במכר דמיו אסורים היינו במכר סתם למי שאינו יודע ונמצא לוקח כל דמיו ואסורין דלמי שיודע שהוא פטר חמור ומניח כדי שה ביד הלוקח דלא שכיח שיתן כדי שויו והוא צריך שיפריש שה ודאי דמיו מותרים וכמ"ש מהר"י קורקוס בדעת רבינו דלא כמרן ב"י ומעתה כפי מאי דבירינא כוונת הרא"ש בהפרש שיש בין מכר פטר חמור ליודע שהוא פטר חמור ולוקח דמי כולו למניח כדי שה ביד הלוקח מילתא בטעמא דבמניח כדי שה נמצא שהוא פודהו ממש

אין מקום למ"ש הרב מרכבת המשנה בדעת הרא"ש וע"פ זה רצה ליישב דעת רבינו מהשגת הראב"ד יעו"ש, וליתא. גם מ"ש עוד שם בלשון זה הכל מגומגם.

הלכה ט

ופודין בבן פקועה. וכתב מרן דפסק כרב אשי דבתרא הוא ואנכי לא ידעתי איך הוי ר"א בתרא ממר זוטרא והא קאמר ליה מר זוטרא לר"א מאי דעתיך דילפת מפסח וכו' ומדאמר ליה מאי דעתיך ולא א"ל מאי דעתיה דמר מורה דיותר גדול היה מ"ז מרב אשי או לפחות היו שוין. ומ"מ נראה דכך הוא דעת רבינו דלא כספרים דגורסין אין פודין שכן הטור כתב על שם רבינו דס"ל דפודין דלא כהר"י קורקוס והרדב"ז דגורסין בדברי רבינו אין פודין. והרא"ש קשיא דידיה אדידיה כמ"ש הרב מעדני מלך דבחולין פסק כר"א ובבכורות הביא משם ר"ח דפסק כמר זוטרא ולא חלק עליו יעו"ש. ויותר קשה על הטור דנמשך אחר מ"ש בבכורות משם ר"ח ולא אחר מ"ש בחולין בסתם דאדרבא מ"ש בחולין נראה עיקר שהוא סברתו בסתם משא"כ בבכורות שהוא משם ר"ח ואיכא למימר כי היכי דלא תיקשי דברי הרא"ש אהדדי כי מ"ש בשם ר"ח לא ס"ל הכי וסמך אמ"ש בחולין. ונראה דס"ל להטור דמ"ש בבכורות הוא העיקר דהוי דוכתיה ודוק.

ועיין לרש"ל בפ' בהמה המקשה סי' ס' ולהרב דמשק אליעזר דף קצ"ז ע"ב שכתבו דבדברי הטור גרסינן הרמב"ן בנו"ן משום דהרמב"ם פסק דאין פודין יעו"ש, והיינו משום שגירסתם היתה כגירסת מהר"י קורקוס והרדב"ז שגורסים אין פודין וכדכתיבנא ותהי עלייהו חכם בני נר"ו דאי אפשר לגרוס בדברי הטור הרמב"ן, והוא דהטור כייל ותני משם הרמב"ם דין בן פקועה ודין נדמה, והוא דתחילה כתב הטור וז"ל ובן פקועה חשוב כשחוט ונדמה מיבעיא ולא איפשיטא וכו' ואם פדה בו הוי ספק וכו' ואח"כ כתב משם הרמב"ם על שני הדינים אלו וז"ל והרמב"ם כתב שפודין בבן פקועה לכתחילה ואם פדה בנדמה פדוי וא"א הרא"ש כתב כסברא הראשונה עכ"ל, והשתא אם איתא דגרסינן הרמב"ן בנו"ן איך כייל בהדי בן פקועה דין נדמה שאם פדה בנדמה פדוי הרי הרמב"ן ס"ל דאסור בהנאה מספק וכסברת הרא"ש שהרי עיקר דין זה דהרא"ש דאם מת הפטר חמור קודם נתינה לכהן דלא יתן דהמוציא מחברו עליו הראיה והפטר חמור יקבר שהביאו הטור בתחילה הכל הוא מתורתו של הרמב"ן ז"ל והרא"ש ז"ל שכתב כל זה כתבו בשמו יעו"ש בסוף פ"ק דבכורות שסיים בסוף דבריו הרמב"ן ז"ל יעו"ש, ולא מצינו סברא זו בנדמה שאם פדה פדוי אלא רבינו בלחוד כמ"ש לעיל בסמוך וא"כ מוכרח דבטור גרסינן והרמב"ם במ"ם והכי הוא העיקר בדברי רבינו וכגירסת כל הספרים שבידינו ודוק.